

Göteborgs Universitet

Samhällskunskap

Våld som våld?

- en studie om acceptansen för våld från politiska extremister

Examensarbete i Samhällskunskap

VT 10

Johan Hellgren

Handledare: Jenny De Fine Licht

Antal ord: 8820

Abstract

Titel: Våld som våld? - en studie om acceptansen för våld från politiska extremister

Författare: Johan Hellgren

Kurs: Examensarbete i samhällskunskaps

Omfattning: 15 högskolepoäng

Termin: Vårterminen 2010

Handledare: Jenny De Fine Licht

Bakgrund

Studien tar avstamp i en artikelserie i Göteborgs-Posten där en diskussion kring synen på politiskt motiverat våld förs. I artikelserien hävdas att det finns skillnader i synen på höger- respektive vänsterextremistiskt och att det finns en högre acceptans för våld från den senare gruppen än från den förra.

Syfte

Uppsatsens syfte är att undersöka om det bland samhällskunskapslärare på gymnasiet finns en skillnad i acceptansen för politiskt motiverat våld beroende på vilken ideologi gärningsmannen/männen har.

Frågeställning

Finns det någon skillnad i samhällslärares acceptans för våld grundad i gärningsmannens/männens ideologiska hemvist?

Metod

För att svara på frågeställningen har ett experiment genomförts. Två grupper samhällskunskapslärare har fått läsa en fiktiv artikel där en politisk extremistgrupp angriper en annan. Artikeln var manipulerad så att den ena gruppen lärare läste om hur vänsterextremister angrep högerextremister och den andra gruppen läste en artikel där fallet var det omvända. Allt annat var lika. Lärarna fick sedan ta ställning till ett antal påståenden som ämnade mäta deras acceptans för våld som riktas mot politiska extremister.

Resultat

Resultatet visar att det finns en viss, men inte betydande, skillnad mellan grupperna i acceptansen för våld. Den grupp lärare som fått läsa artikeln där högerextremister angrep vänsterextremister hade en något högre acceptans för våld än den andra gruppen lärare. Dock var det endast på två av fyra påståenden som ämnade mäta acceptansen för våld som det fanns en signifikant skillnad mellan de båda grupperna. En absolut majoritet av lärarna i de båda grupperna angav också svar på den lägre delen av den sjugradiga skalan som var kopplad till påståendena.

Sökord

Politisk extremism, Demokratiska fri – och rättigheter, Lärare, Samhällskunskap

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	4
1.1 Syfte och frågeställning.....	6
2. Teori.....	7
2.1 Demokratiska fri- och rättigheter.....	7
2.2 Politisk extremism.....	11
2.2.1 Uppfattningar om extremism.....	13
2.3 Demokrati och samhällskunskapsundervisning.....	15
3. Metod och design.....	20
3.1 Varför experiment?.....	20
3.2 Urval och randomisering.....	21
3.3 Enkätens utformning.....	22
3.4 Avgränsningar.....	23
4. Resultat.....	25
4.1 Randomisering.....	25
4.1.1 Tabell 1 Kontroll av randomisering.....	26
4.2 Differens mellan grupperna.....	26
4.2.1 Tabell 2 Resultat.....	27
4.3 Analys.....	27
5. Avslutande diskussion.....	30
Referenser.....	32
Bilagor.....	34
Bilaga 1.....	34
Bilaga 2.....	36

1. Inledning

Denna uppsats tar avstamp i debatten om politiskt motiverat våld som förts i media under en tid, bl.a. i en artikelserie i Göteborgs-Posten under 2009¹. I artiklarna beskrivs hur vänsterextremt våld drabbar inte bara politiska motståndare, utan också oskyldiga människor som kommer i vägen för olika våldsamma vänstergrupper. Artiklarna tar också upp att delar av samhället verkar ha en större acceptans för vänsterextremt våld än vad man har för högerextrema grupper våldsanvändning.

Vänsterextrema grupper ligger enligt Säkerhetspolisens (SÄPO) bakom många av de hot och våldsaktioner som riktats mot bl.a. Sverigedemokraterna. Enligt SÄPO är Sverigedemokraterna särskilt utsatta då,

”Sverigedemokraternas förtroendevalda utsätts för omfattande och systematiska hot från den autonoma miljön. Även våldsbrott förekommer. Hoten har lett till att flera förtroendevalda lämnat sina politiska uppdrag”².

Man kan med citatet i åtanke ställa den hypotetiska frågan om vilka reaktioner liknande hot mot något annat parti hade genererat från övriga samhället? Göteborgs-Posten och politiska företrädare, bland andra integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni, har framför kritik mot att vänsterextremt våld inte uppmärksammas och fördöms på samma sätt som högerextremt våld av politiker och media³.

Ett annat exempel, i ett något större perspektiv, på att våld från olika ideologier bedöms efter olika mallar, skulle den kontrovers som uppstod när Forum för levande historia under 2008 startade en kampanj om kommunismens brott illustrera. Det visade sig att många ungdomar inte kände till vad det sovjetiska fånglägersystemet Gulag var vilket Forum för levande historia ville ändra på⁴. Över 250 akademiker gick då ut och fördömde kampanjen och menade att staten inte skulle politisera historien⁵. En liknade informationskampanj från Forum för levande historia om förintelsen genomfördes under 1998 för att informera om nazismens brott. Den gången uteblev dock protesterna mot att staten informerade om historiska regimers brott mot mänskligheten. Bo Rothstein var en av dem som kommenterade detta i ett inlägg på Svenska Dagbladet och menade att kritiken mot

1 GP 17/12-09

2 Hot mot förtroendevalda SÄPO 2008

3 Wwww.newsmill.se 21/7-09

4 DN 9/5-07

5 DN 2/4-08

kampanjen om kommunismens brott var inkonsekvent⁶.

Exempel på andra källor som informerar om högerextrema och rasistiska partier är tidningen EXPO⁷. Tidningen kartlägger antidemokratiska och rasistiska grupper. Motsvarande granskning av antidemokratiska grupper på vänsterkanten verkar inte förekomma lika frekvent i media trots att de står för en lika stor andel av det politiska våldet som högerextrema grupper⁸.

Nyligen uppstod ytterligare en kontrovers när det högerextrema partiet Nationaldemokraternas tidning Nationell idag beviljades presstöd. En medlem ur presstödsnämnden lämnade sitt uppdrag och menade att presstödet inte ska användas till att stödja nazister⁹ och även andra debattörer kommenterade beslutet¹⁰. Sedan tidigare har dock Kommunistiska partiets tidning Proletären erhållit presstöd¹¹. Det de båda tidningarna har gemensamt är att de är partiorgan för partier på den politiska vänster-högskalans ytterkanter. Detta exempel är inte direkt relaterat till politiska våldshandlingar utan på en olikhet i synen på extrema politiska partier.

Ligger det då något i uppfattningen att synen på politiskt motiverat våld skulle vara inkonsekvent från delar av samhället och att vänsterextremt våld inte bedöms på samma sätt som högerextremt våld, eller är detta bara en uppfattning som florerar i vissa medier? Frågan är relevant ur ett samhälleligt perspektiv då den kan ses i ljuset av den debatt om extremistvåld som fördes i GP. Frågan blir extra relevant när den riktas mot lärare i ämnet samhällskunskap som undervisar på gymnasiet. Dessa är kommunala tjänstemän i vars uppdrag det ingår att förmedla den i samhället rådande synen på demokrati och fostra den uppväxande generationen till att agera demokratiskt¹². Ser acceptansen för våld olika ut beroende på våldsverkarens ideologiska hemvist bland samhällskunskapslärare? Denna fråga är vad denna uppsats kommer att behandla.

6 SvD 5/4-08

7 Expo.se

8 Säpo 2009:15 sid 13

9 DN 23/4-10

10 Journalisten.se 22/4-10

11 [://www.presstodsnamnden.se/Beviljade%20st%C3%B6d/PSN/Driftsst%C3%B6d%202008.pdf](http://www.presstodsnamnden.se/Beviljade%20st%C3%B6d/PSN/Driftsst%C3%B6d%202008.pdf)

12 Skollagen 1985:1100 2§

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka om det finns någon skillnad bland lärare i samhällskunskaps acceptans för våld från olika politiska extremistgrupper. Den övergripande frågeställningen som uppsatsen ämnar besvara är således;

Finns det någon skillnad i samhällslärares acceptans för våld grundad i gärningsmannens/männens ideologiska hemvist?

2. Teori

I detta kapitel kommer grundläggande demokratiska fri- och rättigheter diskuteras. Kapitlet innehåller även en diskussion kring begreppet politisk extremism samt en genomgång av faktorer som kan tänkas påverka människors uppfattning om våld som utförs av grupper med olika politiska ideologiska motiv.

2.1 Demokratiska fri- och rättigheter

Att definiera vad som avses med demokratiska fri- och rättigheter är inte helt lätt. Denna uppsats ämnar inte gå igenom hela den forskning som finns på området utan gör avstamp i ett antal tidigare definitioner av demokratiska fri- och rättigheter som karakteriserar den liberala demokratin och som är relevanta för denna uppsats.

Robert Dahl skriver om demokratiska fri- och rättigheter som måste uppfyllas av en demokratisk stat. Han menar att demokrati inte enbart är en process för politisk styrning utan också förutsätter rättigheter. Dessa rättigheter är något som definierar vad demokrati är, själva byggstenarna i ett lands demokratibygge;

”would not its citizens necessarily possess a right to participate and a right to express their views on political matters, to hear what other citizens have to say, to discuss political matters with other citizens”¹³

Utan dessa rättigheter kan ett land inte kallas demokratiskt. Medborgarnas fri- och rättigheter blir så att säga en del av den praktiska implementeringen av det teoretiska begreppet demokrati.

Axel Hadenius beskriver demokratins grunder på liknande sätt. Förutom rätten att rösta och att valen till de folkvalda församlingarna sker enligt spelets regler skall ett land som vill kalla sig demokratiskt garantera ytterligare några friheter;

”Demokratin förutsätter församlings- och organisationsfrihet. Den ger oss rätt att ordna möten, bilda föreningar och att demonstrera och agitera till förmån för våra uppfattningar. Demokratin påbjuder också yttrandefrihet och pressfrihet. Staten får inte uppställa förbud eller hinder på dessa

13 Dahl, R 1998:49-50

områden.¹⁴

Medborgarnas möjlighet att utkräva ansvar från de folkvalda politikerna, att den politik som förs speglar medborgarnas krav och att den enskilde medborgarens politiska, civila och sociala rättigheter respekteras av de styrande är vidare, enligt Leonardo Morlino, grunderna i vad han kallar en högkvalitativ demokrati¹⁵.

För att ett samhälle ska kunna kallas demokratiskt krävs alltså att vissa grundläggande kriterier för fri- och rättigheter uppfyllas. Exempel på rättigheter som kan anses fundamentala för att medborgare i en stat ska kunna delta i den demokratiska processen och som i någon form förekommer i ovanstående definitioner är yttrandefrihet, mötesfrihet och demonstrationsfrihet. Dessa finns inskrivna både i svensk grundlag och i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna¹⁶.

I boken *Freedom of Speech Abridged?* argumenterar författarna för att yttrandefrihet är viktigt, både för den enskilde individen och för samhället i stort. Man kan enligt författarna bland annat karaktärisera det värde som yttrandefriheten tillför det allmänna som en ökning av antalet ”sanningar” som florerar i samhället. Att en mångfald av idéer och åsikter tillåts kommer hela samhället till godo. Författarna menar därför att;

”It would therefore be contrary to the idea of freedom of speech to suppress ideas that might broaden our knowledge and understanding of the world around us”¹⁷.

Detta argument faller under det begrepp som författaren kallar consequentialistic¹⁸. Värdet av yttrandefrihet vägs mot vilka effekter och konsekvenser som yttrandefriheten kan ha för ett samhälle. Att yttrandefriheten ökar åsiktspluralismen i samhället blir därför ett sådant argument för yttrandefrihet.

Man kan också argumentera för att yttrandefrihet ökar toleransen i ett samhälle. Att ställas inför åsikter som man inte tycker om, ser som fel eller som farliga, hjälper människor att acceptera andra människors ståndpunkter i olika frågor utan att nödvändigtvis själva byta åsikt. Människan har, enligt

14 Hadenius, A 2001:13

15 Linde, J (2008)

16 Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna Artikel 10 & 11

17 Kierulf, A, m.fl 2009:24

18 Kierulf, A, m.fl 2009:25

författarna, en tendens att avfärda åsikter som motsäger vad de själva tycker¹⁹. Att människor lär sig tolerera andras åsikter och ibland kanske till och med ändra sin ståndpunkt ger ett mer tolerant samhälle och motverkar auktoritära tendenser²⁰.

Andra typer av argument för yttrandefrihet utgår ifrån individen och är motsatsen till argument som baseras på det författarna kallar consequentialistic. Istället är det individens autonomi som rättfärdigar yttrandefrihet. Antar man att alla medborgare i ett land bör bli lika behandlade av staten är det svårt att rättfärdiga att vissa grupper eller individer inte får säga sin mening;

*” For the state to say, you can't express that opinion, would be a violation of the individual's autonomy. The state must have extremely compelling reasons for such a prohibition to be acceptable ”*²¹

För att garantera individens autonomi gentemot staten måste statens rätt att förbjuda yttringar den ser som farliga eller stötande begränsas.

Vid sidan av yttrandefriheten nämns också mötesfriheten och demonstrationsfriheten tidigare i texten som viktiga friheter i en demokrati. Thomas Bull skriver i sin doktorsavhandling om mötes- och demonstrationsfrihetens juridiska innehåll och dess gränser²². I avhandlingen ges exempel på varför lagstiftare valt att skydda dessa rättigheter i olika länder. I Tyskland lägger man exempelvis vikt vid att skydda medborgarnas möjligheter att umgås med varandra på sina egna villkor utan att staten bestämmer förutsättningarna för medborgarnas samvaro. Denna insikt bygger på historiska upplevelser;

*”Den tyska erfarenheten säger att det första den totalitära staten gör är att skilja människor från varandra och skapa misstänksamhet och rädsla ”*²³.

Vidare menar Bull att demonstrationsfriheten är en förlängning av yttrandefriheten där grupper av människor tillsammans utnyttjar sin rätt att vädra sina åsikter²⁴. Samma argument som framförts för varför yttrandefriheten är viktig kan därför också appliceras på demonstrationsfriheten. Det finns även andra friheter som är relaterade till mötes- och demonstrationsfriheten, exempelvis

19 Kierulf, A, m.fl 2009:28

20 Kierulf, A, m.fl 2009:28

21 Kierulf, A, m.fl 2009:29

22 Bull, T 1997:379

23 Bull, T 1997:342

24 Bull, T 1997:343

integritetsskydd och rörelsefrihet²⁵. Rättigheter som också är inskrivna i regeringsformen men som i detta sammanhang framförallt gäller vid enskilda möten och inte offentliga.

Det finns även andra aspekter av mötes- och demonstrationsfriheten. Möjligheten för små partier, olika minoriteter eller andra grupper med små resurser att föra fram sitt budskap kan vara begränsat. Friheten att samlas på gator och torg för att torgföra sina åsikter ger dessa grupper möjlighet att nå ut till andra människor med sitt budskap. Även om det finns risker förknippade med exempelvis demonstrationer kan man argumentera för att detta inte skäl nog att förvägra medborgare möjligheten att demonstrera;

*”The mere possibility of tension is not of itself sufficient reason to limit the exercise of this fundamental right. Thus, where the enjoyment of the right to assemble by certain groups is opposed by others (perhaps also in the form of public protest), the regulatory authorities must work to find an accommodation that honours the state’s positive obligation to protect the human rights of all.”*²⁶

Man skulle kunna invända mot att ovanstående exempel på demokratiska fri- och rättigheter främst reglerar vilka fri- och rättigheter en medborgare har gentemot staten och inte relationen medborgare emellan, något som denna uppsats kommer att fokusera på. Detta är sant men argumenten varför dessa fri- och rättigheter är viktiga gäller även när det inte är staten som hotar dessa. Dahl menar att rättigheter inte bara är något som en stat kan erbjuda sina medborgare på pappret utan dessa måste också tillämpas i praktiken;

*”To satisfy the requirements of democracy, the rights inherent in it must actually be available to citizens. To promise democratic rights in writing, in law, or even in a constitutional document is not enough.”*²⁷

Även om staten gör allt för att inte kränka medborgarnas rättigheter kan dessa ändå hotas av andra medborgare genom att de exempelvis hotar politiker man inte sympatiserar med eller förvägra andra medborgare rätten att uttrycka sig och att samlas för att sprida sitt budskap. När Hadenius listar de villkor som en demokrati bör uppfylla säger han även att;

”Inte heller får medborgarna agera på så vis mot varandra att dessa friheter inskränks.”

25 Bull, T 1997:343

26 Neil, J, Hamilton, M 2009:2

27 Dahl, R 1998:49

Resultatet av att vissa medborgare hindrar andra medborgare från att utöva dessa rättigheter torde kunna bli detsamma som om staten skulle inskränka dessa rättigheter, nämligen att demokratin urholkas genom att människor inte vill eller vågar engagera sig politiskt och en minskad mångfald i det offentliga samtalet om politik. Det blir med andra ord ett demokratiskt problem. Yttrandefrihet, mötesfriheten och demonstrationsfriheten omfattar alla men kanske särskilt dem som har en åsikt som avviker från vad som kan uppfattas som den allmänna uppfattningen eller som framför åsikter som många ogillar. Åsiktsyttringar kring okontroversiella ämnen kräver rimligtvis inget särskilt skydd. Det är först när åsikter som kan uppfattas som stötande eller farliga framförs som dessa måste skyddas, såvida inte någon hotar andra, uppviglar människor eller klassificeras som hets mot folkgrupp. Man kan med ovanstående resonemang i åtanke hävda att en demokratisk medborgare inte skall agera mot andra så att dessa rättigheter inte förvägras andra medborgare. I praktiken har staten inte möjlighet att i alla lägen skydda medborgarnas demokratiska fri och rättigheter. Det åligger därför rimligtvis också medborgare i en demokrati att inte förvägra andra medborgare dessa rättigheter.

I stycket ovan presenteras argument för att varför de demokratiska fri- och rättigheter som omnämnts tidigare är en del av det demokratiska fundamentet. Denna uppsats aspirerar dock inte att argumentera för var gränserna för dessa friheter går. I denna teoretiska diskussion är det snarare varför yttrandefrihet, mötes- och demonstrationsfrihet är att fördras framför ett scenario där dessa saknas som är diskussionens kärna.

2.2 Politisk extremism

I denna uppsats förkommer begreppet politisk extremism flitigt. För att klargöra vad som menas med detta begrepp kommer vad som kännetecknar den politiska extremism som förekommer i uppsatsen redovisas. Utgångspunkten är SÄPO:s definitioner av vad som kännetecknar dessa grupper. Detta därför att SÄPO ansvarar för att kartlägga grupper som kan definieras som ett hot mot den svenska demokratin.

Politisk extremism kännetecknas av att den politiska kampen sker med utomparlamentariska metoder. Gemensamt för både vänster- och högerextremister i Sverige är att de ser det rådande demokratiska systemet som illegitimt och att de använder våld som en del av den politiska kampen²⁸. Att det bland både högerextremister och vänsterextremister förekommer en högre nivå av

28 *Våldsamt politisk extremism* Säpo rapport 2009:15 sid 11

acceptans för våldsanvändning i den politiska kampen än bland människor med mer moderata politiska uppfattningar visas i en studie från Belgien 1996²⁹. Även acceptansen för ett auktoritärt styre med kommunistiska eller fascistiska förtecken var också högre hos de respektive grupperna än hos befolkningen i stort. Denna studie är dock inte gjord i Sverige och dess resultat kanske inte helt går att översätta i en svensk kontext men den ligger ändå nära SÄPO:s beskrivning av dessa båda grupperingar. De ideologiska skillnaderna mellan vänster och högerextremister gör dock att de båda grupperna riktar in sig på olika företeelser i samhället och vad som kännetecknar de båda grupperna beskrivs nedan.

För de högerextrema grupperna ligger fokus på att skapa ett etniskt homogent samhälle som styrs av en upplyst diktator. De är emot det mångkulturella samhället och det är människor som anses representera detta som ofta hamnar i skottgluggen. Judar, muslimer och homosexuella är grupper som inte passar in i det samhälle dessa grupper vill skapa. SÄPO betecknar våldet från dessa grupper som slumpmässigt och oorganiserat och de har heller någon tydlig avsikt att angripa företrädare för samhället³⁰. Dock utgör dessa grupper ett allvarligt hot mot enskilda individer som kan komma i dess väg³¹. Exempel på grupper i vit-makt miljön är Svenska motståndsrörelsen, Info 14 och Svenskarnas parti (tidigare Nationalsocialistisk Front).

De vänsterextrema grupperna, eller de autonoma, består av flera olika grupper men de förenas i sitt motstånd mot kapitalismen och det nuvarande politiska systemet. De vill införa sin egen version av demokrati i form av det klasslösa samhället³². Representanter för företag, andra ideologier och myndigheter är måltavlor för aktioner från extremvänstern. Enligt SÄPO är våldet från den vänsterextrema miljön mer organiserat och offensivt än det högerextrema våldet och det faktum att våldet riktas mot politiker och företagare gör att dessa grupper ses som ett något större hot mot delar av det demokratiska samhället än de högerextrema grupperna³³. Exempel på grupper eller nätverk inom den autonoma miljön är Antifascistisk aktion (AFA) och Revolutionära fronten (RF).

Vänster och högerextremister står för en lika stor andel av det politiskt motiverade våldet som kan knytas till dessa grupper. Politiskt våld klassificeras av SÄPO som exempelvis störande av allmän ordning, i form av upplopp, eller att man försöker hindra sina motståndares tillståndsgivna demonstrationer³⁴. Det kan också röra sig om våld eller hot riktat mot politiska motståndare, poliser

29 Van Hiel, m.fl (1996)

30 Säpo 2009:15 sid 14

31 Säpo 2009:15 sid 20

32 Säpo 2009:15 sid 11

33 Säpo 2009:15 sid 14

34 Säpo 2009:15 sid 56

eller personer av utländsk härkomst. Värt att notera är dock att det enbart är personer i vit- makt miljön som gjort sig skyldiga till mord eller dråp³⁵. Av det opolitiska våldet som individer inom de båda grupperna misstänks för är personer från vit-makt miljön kraftigt överrepresenterade. Exempel på brott i denna kategori är narkotikabrott och dopningsbrott samt tillgrepsbrott.

2.2.1 Uppfattningar om extremism

Det finns flera faktorer som skulle kunna förklara varför det kan finnas eventuella skillnader i synen på våldsverkare som företräder olika ideologier. De politiska extremistgrupper som nämnts ovan ser användningen av våld som ett medel för att nå sina politiska mål, nämligen att avskaffa dagens demokratiska system. Med detta sagt är det dock mycket som rent ideologiskt skiljer dem åt och som kan ha betydelse för hur dessa olika grupper uppfattas av människor i allmänhet. Det är svårt, för att inte säga omöjligt, att inte koppla ihop högerextrema grupper med rasism, nazism och fascism. De illdåd som dessa ideologiers företrädare begått mot mänskligheten under 1900-talet är allmänt kända. Att öppet plädera för rasistiska åsikter är därför något som går emot den anti-rasistiska norm som råder i samhället³⁶. Att bryta mot denna norm kan uppfattas som moraliskt klandervärdt och beskrivningen av dem som står för sådana åsikter riskerar att bli negativ³⁷. Den anti-rasistiska normen är idag stark och detta kan exemplifieras av att invandringskritiska partier ses som rasistiska även då deras kritik av invandringen inte bygger på den traditionella rasistiska uppdelningen av människor i olika raser utan snarare på kulturella skillnader. Detta skulle kunna ses som att det rasistiska begreppet utvidgats och även innefattar kritik av exempelvis religiösa eller kulturella minoriteter. De högerextrema grupper som förekommer i denna uppsats kan ändå karaktärisera som i någon mån förespråkare av en ”klassisk” ras eller etniskt orienterad rasism där också antisemitism förekommer.

Vänsterextrema grupper har inte samma koppling till rasism och främlingsfientlighet och bryter därför inte mot den anti-rasistiska normen när de framför sina budskap. Enligt SÄPO vittnar också människor med insyn i både vit- makt grupper och autonoma grupper att den sociala bakgrunden bland aktivisterna varierar. Ungdomar i den autonoma miljön har, enligt SÄPO, ofta medelklassbakgrund med ordnade förhållanden, medan ungdomar i vit-makt miljön i större utsträckning har arbetarklassbakgrund och stökigare hemförhållanden³⁸. De flesta vänsterextrema grupper har också som mål att aktivt bekämpa nazistiska och rasistiska grupper, något som kan ses som ett nobelt syfte av omgivningen. Det faktum att vänsterextrema grupperna också har andra

35 Säpo 2009:15 sid 58

36 Friberg, H, (2009)

37 Friberg, H, (2009)

38 Säpo 2009:15 sid 107

politiska mål, utöver att bekämpa nazism och fascism, med sin våldsanvändning kan därför komma lite i skymundan. Kritiserar man det vänsterextrema våldet finns en risk att omgivningen uppfattar kritiken som att man tar ställning för högerextremister, trots att det bara är våldet i sig som kritiseras. Rädslan att gå emot den allmänna opinionen och riskera att bli utpekad som rasist kan leda till det som Elisabeth Noelle-Neumann kallar *the spiral of silence*³⁹. Begreppet går i korthet ut på att människor, av rädsla för att isoleras av omgivningen, väljer att vara tysta istället för att gå emot det som uppfattas som den allmänna åsikten i en fråga. Denna process leder till att den dominerande åsikten i en fråga uppfattas som än mer dominant då fler och fler röster som invänder mot denna åsikt tystnar.

För att skapa sig en uppfattning om olika frågor finns olika källor som människor använder när de vill informera sig om något. Enligt en studie i *International Journal of Public Opinion Research* är dock media den källa som i många frågor har störst inverkan på människors uppfattning om vad som är den allmänna åsikten i olika frågor⁴⁰. Enligt studien finns det ofta stora likheter i hur olika medier rapporterar kring olika nyheter. Tänkbara förklaringar till detta kan enligt författarna vara att journalister som grupp ofta har samma värderingar och delar en liknande ideologisk övertygelse, att olika medier får sina nyheter från samma källor och att medier och journalister påverkar varandra⁴¹. Detta kan resultera i att den bild av den allmänna opinionen som redovisas i media skiljer sig från den bild som allmänheten har av en fråga. För svensk del visar en studie av Kent Asp från 2006 att svenska journalister i högre grad sympatiserar med det politiska vänsterblocket än befolkningen i stort⁴². 2005 sympatiserade 67 % av journalisterna med vänsterblocket och 33 % med högerblocket medan fördelningen bland befolkningen i stort var 50 % för vardera blocken. Denna observation gäller även över tid.

Det är inte orimligt att anta att dessa ovanstående faktorer kan spela in när svensk media skriver om politiska extremister och hur människor överlag uppfattar dessa. Rapporteringen i media kring olika extremistgruppers aktiviteter skulle enligt ovanstående resonemang kunna se olika ut trots att gruppernas aktiviteter i mångt och mycket påminner om varandra. Detta skulle i sin tur kunna leda till att människors syn på och acceptans för våld från politiska extremister skiljer sig åt beroende på vilken ideologi som de olika grupperna förespråkar.

39 Noelle-Neumann, E, 1984:13

40 Kim, S-H, (2004)

41 Kim, S-H m.fl 2006:41

42 Asp, K (2006) sid 6

2.3 Demokrati och samhällskunskapsundervisning

Detta avsnitt innehåller en genomgång av forskning kring vilken effekt undervisning i samhällskunskap och enskilda lärare har på elevers inställning till demokrati. Detta då det är just lärare i samhällskunskap som ingått i denna studie.

Den svenska skolan har ett uppdrag att förmedla grundläggande demokratiska värderingar till elever. Det framkommer bland annat av skollagen att;

”Verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar”⁴³.

Även i skolans läroplaner finns liknande formuleringar. I både Lpo, läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, och i Lpf, läroplanen för de frivilliga skolformerna, återfinns följande citat:

”Det offentliga skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen(1985:1100) slår fast att verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och att var och en som verkar inom skolan skall främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö (1 kap. 2 §)”⁴⁴.

Ämnet samhällskunskap är extra intressant i sammanhanget då det är i detta ämne demokratiska rättigheter diskuteras och problematiseras samt då politiska extremistgrupper kan hamna på dagordningen i en samhällskunskapslärares klassrum.

Vilken effekt har då undervisningen på elevernas demokratiska fostran? I studien *Civic Education: What Makes Students Learn*, inriktad på elever i USA som gick på High School motsvarande den svenska gymnasieskolan, framkommer att det finns ett samband mellan undervisning i samhällskunskap och elevers kunskaper om demokrati⁴⁵. Framförallt tre skolfaktorer, ”nyligen läst samhällskunskap”, ”bredd i ämnet inom samhällskunskap” samt ”diskussion om samtida händelser i klassen” påverkade elevernas prestationer på samhällskunskaps prov och uppsatsskrivning positivt⁴⁶. Senare forskare har dock pekat på brister i studien och menar att det enda som egentligen har betydelse för elevernas prestationer i samhällskunskap var om de läste en kurs i

43 Skollagen 1985:1100 2§

44 Lpf 94

45 Niemi RG, Junn J. (1998)

46 Niemi RG, Junn J. (1998)

samhällskunskap vid tidpunkten för studien⁴⁷. Vilken effekt undervisningen i samhällskunskap har på elever över tid är därför oklar.

I boken *Cultivating Democracy*⁴⁸ undersöker författarna vilka agenter för demokratisk socialisation som unga amerikaner möter i samhället. Över 3000 elever i den amerikanska motsvarigheten till gymnasieskolan, High School, deltog i studien. Den delen av undersökningen som inriktade sig på skolan visade att denna institution var en demokratisk socialisationsagent även om många andra faktorer också påverkade elevernas demokratiska socialisation. Elever som deltog i samhällskunskapsundervisning hade en högre grad av deltagande i politiska diskussioner och ökad kunskapsnivå om politik jämfört med elever som inte läste detta ämne⁴⁹. Som en effekt av samhällskunskapsundervisning uppvisade eleverna också ett större politiskt självförtroende i den egna förmågan att förstå och delta i det politiska systemet⁵⁰. Dock visade studien också att elevernas förtroende för det politiska systemet minskade med en ökad mängd samhällskunskapsundervisning. Den viktigaste faktorn i huruvida eleverna senare i livet deltog i politiska aktiviteter var om de hade en positiv uppfattning av undervisningen i samhällskunskap⁵¹. Sammantaget visar studien att skolan, beroende på hur samhällskunskapsundervisningen utformas, kan fungera både som en bromsande kraft eller öka elevers demokratiska socialisation.

Svensk forskning på området visar liknande resultat som forskning från andra länder gör. I doktorsavhandlingen *Att göra en demokrat?* undersöks den svenska gymnasieskolans roll som agent för demokratisk socialisation. Elever som läst kursen samhällskunskap A har fått svara på frågor om politik och demokrati före och efter genomförd kurs. Studiens resultat visar att;

*”undervisningen om politik och demokrati förväntas ha en begränsad påverkan på gymnasieelevers demokratiska orientationer”*⁵².

Trots detta säger studien också att;

*”Undervisningen kan dock för vissa aspekter, enskilda individer och i vissa situationer förväntas ha effekt på elevernas demokratiska orientationer, ibland kan denna effekt dessutom vara stor”*⁵³.

47 Green, Jay P. (2000)

48 Gimpel, J, m.fl (2003)

49 Gimpel, J, m.fl 2003:149

50 Broman, A. 2009:41

51 Gimpel, J, m.fl. 2003:166

52 Broman, A 2009:210

53 Broman, A 2009:210

Med begreppet *demokratiska orientationer* menas i vilken utsträckning någon är beredd att ta till sig och agera i enlighet med grundläggande demokratiska värderingar⁵⁴. Exempel på sådana värderingar i Bromans avhandling är tolerans mot minoriteter och personer med andra politiska uppfattningar och huruvida man känner sig bunden av kollektiva beslut. Att undervisning i ämnet samhällskunskap har en effekt på hur elever ser på frågor om demokrati är väl belagt även om effekten inte kan sägas vara särskilt stark eller mätbar över tid. Kan då den enskilda lärarens uppfattningar om exempelvis demokrati påverka elever?

I studien *Can Support for Democracy and the Market Be Learned in School? A Natural Experiment in Post-Communist Poland* undersöktes vilken effekt lärares fördjupade kunskaper om demokrati och marknadsekonomi hade på elevers stöd för demokratiska och marknadsekonomiska principer⁵⁵. Två grupper av elever fick svara på frågor som mätte deras acceptans för demokrati och marknadsekonomi. Den ena gruppen undervisades av lärare som genomgått en fördjupningskurs i demokrati och marknadsekonomi, kallad testgruppen, och den andra gruppen undervisades av lärare som inte deltagit i fördjupningskursen, kallad kontrollgruppen. Studien visade att;

”the views of students who were exposed to the teaching of pro-democratic and pro-market values in school via the EDC curriculum differed to a statistically significant degree from those of adolescents in our control group”

Ett annat resultat studien visade var att den grupp elever som undervisats av lärare som genomgått kursen i demokrati och marknadsekonomi var mindre benägna att inta extrema positioner åt något håll än den andra gruppen elever⁵⁶. Att testgruppen i mindre utsträckning intog starkt positiva positioner till demokrati och marknadsekonomi liknar det resultat som Gimpel m.fl. kom fram till i sin studie. Varför elever som undervisats i samhällskunskap eller fått en mer utförlig undervisning i demokrati tenderar att vara mer kritiska till demokrati som styrelseskick än andra elever kan enligt Slomcynski och Shabad ha flera orsaker⁵⁷. De nämner bl.a. att testgruppens medlemmar hade potentiellt fler möjligheter att som grupp diskutera dessa ämnen och att gruppen som helhet kan ha intagit en gemensam, mer moderat, hållning i dessa frågor än kontrollgruppen. En annan orsak kan vara att elever som undervisas i samhällskunskap blir tränade i kritiskt tänkande och att de sedan applicerar detta på de ämnen de undervisas i, nämligen demokrati och marknadsekonomi. Svagheter i dessa ekonomiska och politiska system kan då framstå tydligare för dessa elever än för andra

54 Broman, A 2009:53-54

55 Slomcynski & Shabad (1998)

56 Slomcynski & Shabad 1998:753

57 Slomcynski & Shabad 1998:771

elever.

Enskilda lärare och andra offentliganställdas möjligheter till diskretion i sin yrkesutövning (diskretion i betydelsen handlingsutrymme) behandlas i boken *Street level bureaucrats*⁵⁸. Här pekar författaren på att bland andra lärare, poliser och socialarbetare är att betrakta som byråkrater på gatunivå. Detta för att det är de som tolkar och implementerar policybeslut som fattats längre upp i en organisation. Det är i mötet med elever, lagöverträdare och människor som söker hjälp av det allmänna som den enskilde läraren, polisen eller socialarbetaren har ett eget handlingsutrymme när det kommer till hur han eller hon ska agera i det enskilda fallet. Ställda inför bristande resurser och att hantera ett arbete som till stora delar kan bestå i att fatta beslut som påverkar människors liv, människor som inte alltid frivilligt sökt upp representanten för samhället, menar författaren att ett förskrivet agerande inte alltid är möjligt eller ens önskvärt. Detta för att det enligt författaren finns motsättningar i de krav som ställs på anställda inom dessa yrken;

*”The fundamental service dilemma of street-level bureaucracies is how to provide individual responses or treatment on a mass basis”*⁵⁹.

Lärare och andra liknande yrkesgrupper har en stor makt över hur olika principbeslut implementeras eftersom det är de som praktiskt genomför detta arbete. För lärare kan detta arbete röra hur läroplaner och andra styrdokument ska tolkas och vad man väljer att lägga undervisningens fokus på. Mot bakgrund av detta kan man argumentera för att frågan om skolans och lärares roll för elevers uppfattning om demokrati har relevans för denna uppsats. Undervisning i ämnet samhällskunskap ger en effekt, om än inte så stor, på elevers demokratiska uppfattningar.

Skulle denna studie visa att det funnits en skillnad i acceptansen för våld mellan lärargrupperna är det ingalunda säkert att detta skulle påverka lärarnas undervisning om odemokratiska partier och grupper. Det är fullt möjligt för lärare att hysa personliga uppfattningar i olika ämnen utan att dessa färgar undervisningen. Det är dock inte heller omöjligt att föreställa sig att lärares personliga åsikter i olika frågor ibland lyser igenom i undervisningen, om dock endast omedvetet. Att det finns många olika synsätt representerade i skolan kan anses vara positivt då eleverna erbjuds ett brett spektrum av uppfattningar som finns representerade i samhället. Skolan har dock ett uppdrag att förmedla grundläggande demokratiska värderingar till eleverna. Det är rimligt att till dessa värderingar räkna friheter som exempelvis yttrandefrihet och demonstrationsfrihet då dessa är grundlagsskyddade och

58 Lipsky, M (1980)

59 Lipsky 1980:44

gäller alla medborgare. Skulle acceptansen för våld som syftar till att förhindra människor att utöva dessa rättigheter variera bland lärare beroende på vilken ideologi våldsverkaren förespråkar kan man argumentera för att detta inte är förenligt med samhällets grundläggande demokratiska värderingar.

En intressant aspekt i sammanhanget är att rekryteringen till högerextrema och vänsterextrema grupper enligt SÄPO ofta sker bland ungdomar i den senare delen av grundskolan och på gymnasiet. Ungdomar i åldrarna 17 till 19 är den ålderskategori som begår flest politiskt motiverade brott⁶⁰. Man kan därför anta att många av dem som begår politiskt motiverade brott och/eller sympatiserar med politiska extremistgrupper fortfarande går i skolan. Vilken bild av demokrati och politisk extremism skolan förmedlar till dessa elever kan få betydelse för dessa ungdomars demokratiska orientering.

60 Säpo 2009:15 sid

3. Metod och design

För att svara på min frågeställning har jag genomfört ett experiment. Två grupper av lärare i samhällskunskap har fått läsa var sin fiktiv tidningsartikel som beskriver hur en demonstration som hålls av en politisk extremistgrupp blir attackerad av andra extremister. I den ena artikeln var det högerextremister som angrep vänsterextremister och i den andra var scenariot omvänt, vänsterextremister angrepp högerextremister. Allt annat var lika. Efter artiklarna har lärarna svarat på frågor som mäter acceptansen för våld och deras inställning till att inskränka politiska extremistgruppers rättigheter. De båda gruppernas svar har sedan jämförts för att undersöka om det finns några signifikanta skillnader mellan grupperna och om stimuli *högerextremister* eller *vänsterextremister* haft någon effekt på acceptansen för våld. Den oberoende variabeln i undersökningen är gärningsmannens/gärningsmännens ideologiska hemvist. Hur denna påverkar den beroende variabeln, acceptansen för våld bland samhällslärare, är vad denna uppsats har som syfte att undersöka.

3.1 Varför experiment?

Experimentell design kan med fördel användas när det är kausala samband man vill mäta. Detta går att operationalisera genom stimuli. Genom att variera stimuli, den oberoende variabeln i den fiktiva tidningsartikeln, kan man mäta dess effekt på den beroende variabeln, acceptansen för våld. Detta är den främsta anledningen till att jag valt att inte genomföra en vanlig enkätundersökning där lärare skulle fått svara på frågor om vilken acceptans de har för olika typer av politiskt motiverat våld. Jag misstänker också att undersökningens syfte skulle ha blivit allt för uppenbar om alla lärare fått svara på en enkät som innehållit våld från *både* vänster och högerextremister, något som jag tror hade gjort det svårt att mäta det jag vill mäta i denna uppsats. Den experimentella designen är nämligen ofta beroende av att deltagarna inte har full kunskap om vad studien går ut på⁶¹. Kritiker av den experimentella designen skulle kunna hävda att respondenterna i undersökningen möter en alltför konstlad situation som inte nödvändigtvis speglar verkligheten⁶². Jag menar dock att den artikel jag författat i stort sett ser liknar vanliga tidningsartiklar och att händelseförloppet som beskrivs i artikeln påminner mycket om händelser som faktiskt ägt rum.

61 Esaiasson m.fl. 2007:389

62 Esaiasson m.fl. 2007:386

3.2 Urval och randomisering

Deltagarna i undersökningen är gymnasielärare i samhällsvetenskap. Att jag valt just denna grupp och inte lärare i alla ämnen beror på att skolans undervisning om ideologier, politik och demokrati generellt sker inom ämnet samhällskunskap. Att det blev just gymnasielärare beror på att mycket av den litteratur som behandlar skolans roll i elevernas demokratiska socialisering är inriktad på elever i gymnasieåldern. Jag utgår ifrån att de allra flesta lärare i samhällskunskap på gymnasiet har läst kurser om demokrati och ideologier. Detta borde innebära att de som grupp har en större kunskap om dessa ämnen folk i allmänhet.

För att få tag på lärare till min studie samlade jag in e-post adresser till samhällskunskapslärare från ett 25-tal skolor runt om i landet. Detta gjorde jag genom att dels kontakta skolorna och be om kontaktinformation till de lärare jag ville kontakta, dels genom att samla in e-post adresser till lärare som var listade på skolornas hemsidor. Lärarna arbetar på skolor som är spridda över hela landet och omfattar såväl kommunala som fristående gymnasieskolor. Alla skolor har dock inte kontaktuppgifter till lärare tillgängliga på sina hemsidor vilket inneburit att jag inte kunnat randomisera helt enligt metod, det vill säga av den totala lärarpopulationen.

Vid det första enkätutskicket svarade ca 20 personer från varje grupp och efter en påminnelse en vecka senare ytterligare runt 10 stycken. Totalt fick jag in 33 svar i varje grupp. För att kunna dra några intressanta statistiska slutsatser av undersökningen behövs det enligt Metodpraktikan åtminstone 30-40 respondenter i varje grupp⁶³. Svarefrekvensen på de utskickade webbenkäterna var cirka 45 %, vilket får anses vara lågt⁶⁴. Jag har dock ingen ambition att uttala mig om frekvenser då syftet med uppsatsen är att mäta effekten av stimuli i enkäten. Med detta i åtanke menar jag att urvalsprocessen varit adekvat i relation till uppsatsens syfte. Jag har ingen anledning att tro att de lärare som svarat på enkäten i något väsentligt avseende skiljer sig från lärarpopulationen i stort.

För att randomisera grupperna använde jag en slumpgenerator i datorprogrammet Excel för att fördela e-post adresserna till de båda enkätgrupperna. Detta för att undvika att det uppstod systematiska fel mellan grupperna som skulle kunna påverka uppsatsens resultat⁶⁵. I enkäten finns ett antal frågor som ämnar kontrollera att grupperna är någorlunda lika varandra när det kommer till faktorer som kan tänkas påverka synen på våld från politiska extremister. Vart man

63 Esaiasson m.fl. 2007:376

64 Esaiasson m.fl. 2007:376

65 Esaiasson m.fl. 2007:375

placerar sig på den politiska vänster-höger-skalan kan tänkas påverka en persons inställning till våld som utövas av grupper med olika ideologisk motiv. De som är eller varit politiskt aktiva skulle kunna ha en annan syn på politiskt motiverat våld än de som inte är politiskt aktiva. Hur länge man arbetat som lärare skulle också kunna tänkas påverka acceptansen för våld då lärarutbildningen förändrats över tid och utbildningens innehåll om t.ex. demokrati kan ha varierat beroende på när man läste till lärare.

Själva enkäten skickades ut till lärarna via e-post i form av en webbenkät. Detta gjorde troligtvis att svarsfrekvensen blev lägre än om jag delat ut och samlat in enkäterna för hand. Att använda sig av en webbenkät har dock tekniska och tidsbesparande fördelar. Utöver dessa innebär en webbenkät även möjligheten till en större geografisk spridning.

3.3 Enkätens utformning

I scenariot har jag använt en situation där grundläggande demokratiska fri- och rättigheter tillfälligt berövas en av grupperna genom att de angrips fysiskt av den andra gruppen⁶⁶. Dessa rättigheter är *ytrandefriheten*, *mötesfriheten* och *demonstrationsfriheten*. I uppsatsens teorikapitel diskuteras dessa mer ingående. I enkäten har jag operationaliserat begreppet politiska extremister som kort och gott *högerextremister* och *vänsterextremister*. Dessa betäckningar är vanligt förekommande när det i media rapporteras om dessa grupper. I artikeln är staten representerad av polisen som har till uppgift att skydda demonstrationen. Staten är alltså på plats för att tillse att den angripna gruppen har möjlighet att utöva sina demokratiska rättigheter. Att de sedan inte fullt ut lyckas är mindre intressant i sammanhanget. Uppgiften stimuli har är att trigga respondenterna att tänka på antingen höger- eller vänsterextremister när de tar ställning till de efterföljande påståendena, på engelska kallat *priming*.

När det gäller begreppsvaliditeten menar jag att enkätfrågorna mäter det jag faktiskt vill mäta, nämligen acceptansen för våld⁶⁷. De följande tre påståendena ämnar mäta respondentens acceptans för att våld riktat mot extrema grupper;

”Att fysiskt hindra spridning av extremistisk propaganda är ett uttryck för civilkurage.”

”Att fysiskt försöka hindra extrema gruppers sammankomster är acceptabelt.”

66 Se bilagor

67 Esaiasson m.fl. 2007:64

”Att fysiskt hindra extrema politiska grupper från att yttra sig är acceptabelt.”

Att jag använde orden *fysiskt hindra* och inte ordet våld i frågorna beror på att det är tänkbart att människor i allmänhet, och kanske lärare i synnerhet, per automatik tar avstånd från våld. Detta oavsett vem som står för våldet. Att *fysiskt hindra* någon ligger dock väldigt nära det jag skulle uppfatta som våldsanvändning. Om någon i hög grad instämmer med dessa påståenden menar jag att detta kan tolkas som att personen accepterar våld.

Nästa påstående i enkäten lyder,

”Att våld riktas mot grupper som förespråkar våld är acceptabelt.”

Här anser jag att användningen av ordet våld är motiverat då påståendet ämnat mäta acceptansen för våld mot uttalat våldsamma grupper. Detta påstående kan tolkas som delvis skilt från de övriga tre då ordvalet är annorlunda. Det finns en risk att dessa frågor tolkats som att det är staten, genom polisen, som hindrar extremisterna från att genomföra sin demonstration. Denna risk tror jag dock är liten då det tydligt framgår i artikeln att polisen är på plats för att övervaka en tillståndsgiven demonstration⁶⁸

De två sista påståendena är tänkta att mäta respondenternas acceptans för inskränkningar av extremistiska gruppers demokratiska fri- och rättigheter.

”Polisen bör inte skydda demonstrationer som hålls av politiska extremister.”

”Politiska extremistgruppers demokratiska rättigheter, exempelvis yttrandefrihet eller mötesfrihet, bör kunna inskränkas.”

I dessa fall är det relationen mellan staten och medborgare som är i fokus. Efter varje fråga fick respondenten på en sjugradig skala, där 1= instämmer inte alls och 7= instämmer helt, ta ställning till i vilken utsträckning denne instämmer i påståendet .

3.4 Avgränsningar

Jag valde att inte inkludera en kontrollgrupp, som skulle kontrollera för enbart acceptansen för våld, i mitt experiment. Detta beror på att det skulle ha varit svårt att helt anonymisera de politiska

68 Se bilagor

extremistgrupper som kontrollgruppen skulle bestå av. Jag tror inte att påståendet att *en okänd politisk extremistgrupp angrepp en annan okänd politisk extremistgrupp* skulle ha uppfattats som trovärdigt i en fiktiv tidningsartikel med tanke på att känslan av autenticitet är viktigt i sammanhanget. Det är heller inget ovanligt att experimentella studier innehåller två experimentgrupper⁶⁹.

I uppsatsen är det politiska meningsmotståndare som angriper varandra. Att jag valt att inte låta dem angripa ett mer etablerat parti eller grupp beror på att man kan misstänka att den generella acceptansen för våld skulle vara låg om våldet i tidningsartikeln exempelvis riktades mot företrädare för ett riksdagsparti. Istället är det i artikeln våld som riktas mot grupper som liknar varandra i många avseenden. Båda grupperna använder våld för att nå sina politiska mål och förkastar det nuvarande demokratiska systemet. Det som däremot skiljer grupperna åt är vilken ideologi som driver dem i deras politiska kamp. Det kan finnas en möjlighet att även de ideologiska etiketter jag använt mig av på grupperna i uppsatsen påverkar hur respondenterna svarar. Som framgår i teorikapitlet kan det finnas normer i samhället som kan tänkas göra människor mer negativt inställda till högerextremister än gentemot vänsterextremister. Då uppsatsens syfte är att undersöka om det verkligen förhåller sig så kan dock detta inte sägas vara något problem.

69 Esaiasson m.fl. 2007:382

4. Resultat

I detta kapitel redovisas först resultatet av de signifikanstest som gjorts på kontrollfrågorna för att kontrollera att randomiseringen av grupperna varit lyckad. Därefter följer resultaten av de T-test som genomförts för att undersöka om det finns några signifikanta skillnader mellan hur de båda grupperna svarat på påståendena som ämnat mäta acceptansen för våld. Huruvida det går att dra några slutsatser av dessa resultat beror på hur väl randomiseringen av grupperna fungerat.

4.1 Randomisering

Av den grupp lärare som svarat på enkäten har de flesta arbetat som lärare antingen tolv år eller färre eller mer än tjugofem år. Det var relativt få som arbetat lärare i tretton till tjugofyra år.

När det gäller respondenternas politiska hemvist var det en något större andel som uppgav att de politiskt placerade sig till vänster än till höger. Ungefär en fjärdedel valde alternativet varken höger eller vänster. När det kommer till den politiska aktiviteten bland lärarna uppgav de flesta att de inte är eller varit medlemmar i politiska organisationer. Att skollagen och gymnasieskolans läroplans formuleringar om demokrati är viktiga i undervisning om demokrati instämde vidare en absolut majoritet av lärarna i. Inga respondenter kryssade i lägre än en femma.

Tabellen nedan visar resultatet av randomiseringstestet. Här redovisas medelvärdet för grupperna samt medelvärdesskillanden mellan grupperna. Signifikanstesterna genomfördes i statistikprogrammet SPSS.

4.1.1 Tabell 1 Kontroll av randomisering

Fråga	Medelvärde högerextremt stimuli N=33	Medelvärde vänsterextremt stimuli N=33	Medelvärdesskillnad
<i>Hur länge har du arbetat som lärare?</i>	2,12	2,67	0,53
<i>Var skulle du placera dig på den politiska vänster-högerskalan?</i>	2,94	2,79	0,15
<i>Har du varit eller är du politiskt aktiv, exempelvis medlem i ett parti eller annan organisation med tydlig politisk profil?</i>	1,76	1,58	0,18
<i>Skollagen och Lpf 94, läroplanen för de frivilliga skolformerna, betonar vikten av att grundläggande demokratiska värderingar beaktas i utformningen av skolans undervisning. Detta är en viktig utgångspunkt i min undervisning om demokrati.</i>	6,52	6,76	0,24

*** = $p < .01$ ** = $p < .05$ * = $p < 1.0$

Randomiseringen har visat sig fungera. Trots att det finns vissa skillnader mellan hur grupperna svarat är dessa inte signifikanta och risken att dessa skillnader är systematiska och skulle påverka resultatet får anses vara eliminerad.

4.2 Differens mellan grupperna

I metodkapitlet redovisades de sex påståenden som ämnade mäta acceptansen för våld och acceptansen för inskränkningar av politiska extremistgruppers demokratiska fri- och rättigheter. Alla medelvärden som presenteras är baserade på svarsalternativ med en skala 1-7 där 1=instämmer inte alls och 7=instämmer helt. Det värde som är av störst intresse vad gäller resultatet om medelvärdesskillnaden skiljer sig systematiskt å mellan grupperna.

4.2.1 Tabell 2 Resultat

Påstående	Medelvärde högerextremt stimuli N=33	Medelvärde vänsterextremt stimuli N=33	Medelvärdesskillnad
<i>”Att fysiskt hindra spridning av extremistisk propaganda är ett uttryck för civillkurage.”</i>	2,18	1,58	0,60**
<i>”Att fysiskt försöka hindra extrema grupper sammankomster är acceptabelt.”</i>	2,09	1,48	0,61*
<i>”Att fysiskt hindra extrema politiska grupper från att yttra sig är acceptabelt.”</i>	2	1,48	0,52
<i>”Att våld riktas mot grupper som förespråkar våld är acceptabelt.”</i>	1,45	1,55	0,1
<i>”Polisen bör inte skydda demonstrationer som hålls av politiska extremister.”</i>	1,91	1,58	0,33
<i>”Politiska extremistgruppers demokratiska rättigheter, exempelvis yttrandefrihet eller mötesfrihet, bör kunna inskränkas.”</i>	2,27	1,82	0,45

*** = $p < .01$ ** = $p < .05$ * = $p < 1.0$

I svaren på påståendena *”Att fysiskt hindra spridning av extremistisk propaganda är ett uttryck för civillkurage.”* och *”Att fysiskt försöka hindra extrema grupper sammankomster är acceptabelt.”* fanns en signifikant skillnad i svaren mellan de båda grupperna. Den grupp som fått ett högerextremt stimuli (högerextrema angripare) hade en något högre grad av acceptans för våld mot extremister än den grupp som fått ett vänsterextremt stimuli. Då randomiseringen av grupperna har fungerat är det troligt att stimuli haft effekt.

4.3 Analys

Resultatet visar att det finns en signifikant skillnad i två av fyra påståenden som ämnade mäta acceptansen för våld mellan grupperna i studien. Ingen signifikant skillnad fanns mellan grupperna när det gäller de två påståenden som ämnade mäta i vilken grad staten bör inskränka politiska

extremistgruppers rättigheter. Skillnaden står att finna i två påståenden som ämnade mäta acceptansen för våld. Det första påstående som resulterar i en skillnad var, ”Att fysiskt hindra spridning av extremistisk propaganda är ett uttryck för civillikage”. Förutsatt att stimuli har fungerat så har påståendet att det är civillikage för en högerextrem grupp att fysiskt hindra spridningen av vänsterextrem propaganda resulterat i ett medelvärde på 2,18⁷⁰. För det omvända påståendet är medelvärdet 1,58⁷¹. Båda svarsgrupperna instämmer dock i att hindrandet av spridning av propaganda inte är civillikage. Båda grupperna svara alltså i den lägre delen av skalan men skillnaden är signifikant. I de fall de förekom fanns en något högre acceptans för högerextremt våld än vänsterextremt. Detta resultat går emot de exempel som tas upp i inledningen av uppsatsen och som var utgångspunkten för denna uppsats.

En tänkbar förklaring till denna skillnad kan vara att hindrandet av spridningen av högerextrem propaganda kan leda tankarna till Sverigedemokraterna och konkreta situationer där partiet hindrats från att sprida sitt budskap. Motsvarande situationer, där vänsterextrema partier har hindrats från att sprida sina budskap, kan tänkas vara ovanligare och leder därmed inte tankarna till en motsvarande situation. Skulle så vara fallet är det möjligt att respondenterna bildat sig en uppfattning om en liknade, verklig, situation då de kan ha stött på liknande händelser i media. Detta kan innebära att gruppen med högerextremt (högerextremister som angriper vänsterextremister) stimuli tar ställning till en rent hypotetisk situation medan gruppen som fått vänsterextremt stimuli har en konkret situation i åtanke. Detta skulle kunna förklara varför den första gruppen tagit tydligare avstånd från påståendet än den senare gruppen.

Samma resonemang gäller för det andra påståendet, ”Att fysiskt försöka hindra extrema grupper sammankomster är acceptabelt.” där det också fanns en signifikant skillnad⁷². På samma sätt kan detta betyda att den ena gruppen gör kopplingar till Sverigedemokraternas demonstrationer medan stimuli för den andra gruppen inte leder tankarna till en konkret situation.

De exempel på inkonsekvenser i medierapportering kring politisk extremism som tas upp i inledningen av uppsatsen kanske inte är representativa för medierapporteringen i stort. Sverigedemokraterna har som tidigare nämnts varit utsatta för en rad våldsamma aktioner från vänstergrupper och även i andra sammanhang har autonoma grupper, exempelvis Reclaim the streets, genomfört våldsamma manifestationer. Detta har också rapporterats om i media och kan ha medverkat till att även den våldsamma sidan av vänsterextremistiska grupper politiska kamp

70 Se tabell 5

71 Se tabell 5

72 Se tabell 5

finns registrerad i människors medvetande. Kanske är det så att svensk medias rapportering kring politiska extremistgrupper ändrat fokus på senare år och nu riktar sina sökljus även mot vänsterextrema grupper, något som Göteborgs-Postens artikelserie i själva verket kan ses som ett exempel på. Det är fullt möjligt att bilden av politiska extremisters våldsanvändning inte är så ensidig i svenska medier som en del vill ge sken av. På så vis har kanske inte den effekt på den allmänna opinionen som påvisas i International Journal of Public Opinion Research samma påverkan på svenska mediers rapportering om politiskt våld. Inte heller den effekt av *the spiral of silence* teorin, som innebär att människor av rädsla för att isoleras av omgivningen väljer att vara tysta istället för att gå emot det som uppfattas som den allmänna åsikten i en fråga, har påvisats när det kommer till resultatet av denna studie.

Skillnaderna i huruvida man instämmer eller ej i de övriga påståendena går i samma riktning som i de två som redovisas ovan förutom när det gäller påståendet, "*Att våld riktas mot grupper som förespråkar våld är acceptabelt.*" där skillnaden mellan grupperna är i det närmaste obetydlig. Svaren på de övriga påståendena skulle, med nämnda undantag, också kunna omfattas av ovanstående analys även om dessa skillnader inte är statistiskt signifikanta. De relativt små skillnader som finns mellan gruppernas medelvärde i kombination med att den absoluta majoriteten av lärarna i de båda grupperna svarat i den lägre delen av skalan som var kopplad till varje påstående leder till slutsatsen att det inte finns några betydande skillnader i samhällslärares acceptans för våld som utförs av olika politiska extremistgrupper.

5. Avslutande diskussion

Syftet med denna uppsats var att undersöka om det finns skillnader i samhällskunskapslärares acceptans för våld från politiska extremister med olika ideologisk bakgrund. Resultatet av undersökningen visade att det fanns en viss skillnad mellan de undersökta gruppernas acceptans för våld men att skillnaden inte var betydande.

Denna uppsats var inriktad på lärare i samhällskunskap som undervisar på gymnasiet. Enkätens artikel beskriver hur demokratiska fri - och rättigheter med våld hotas av politiska extremister med olika ideologisk bakgrund. Att lärarna i denna studie verka bedöma våldshandlingarna i sig snarare än motivet till bakom dessa kan ses som positivt då de inte verkar ta någon ideologisk hänsyn när de bedömer våld som hotar demokratiska fri - och rättigheter. Detta är något som går i linje med det demokratiska uppdrag som samhället ålagt skolan. Som tidigare nämnts är en stor del av dem som är aktiva inom olika politiska extremistgrupper och som begår politiskt motiverade brott i åldrarna 17 till 19 år. Som studien från Polen visade ger en god undervisning i demokrati elever en minskad benägenhet att inta extrema politiska ståndpunkter. Den situation som beskrevs i de fiktiva tidningsartiklar som fanns med i enkäten byggde på att olika demokratiska fri – och rättigheter med våld hotades av politiska extremistgrupper. I uppsatsen teoridel beskrivs varför dessa rättigheter kan anses vara fundamentala i en demokrati och att det inte enbart kan ses som statens ansvar att garantera alla medborgares rätt att utöva dessa rättigheter. Att lärare är konsekventa när det kommer till att ta avstånd från politiskt motiverat våld som hindrar människor från att utöva sina rättigheter är viktigt, dels i relation till det uppdrag skolan har som förmedlare av samhällets grundläggande demokratiska värderingar, dels som en markering till ungdomar som attraheras av odemokratiska ideologier att samhället inte gör skillnad på våld från olika ideologier.

I denna uppsats riktades frågeställningen till lärare i samhällskunskap. Som tidigare nämnts är dessa inte representativa för befolkningen i stort då dessa kan antas ha mer kunskap om demokratiska fri - och rättigheter än medborgare i allmänhet. Frågeställningen skulle därför kunna användas i vidare forskning om huruvida det finns skillnader i acceptansen för våld bland andra grupper i samhället. Man kan exempelvis tänka sig att göra jämförelser mellan olika yrkesgrupper.

Resultatet av denna uppsats kan inte generaliseras på lärarpopulationen i stort men det finns fog

att misstänka att resultatet av en replikerande studie skulle ge ett liknande utfall. Anledningen till detta är att det inte finns någon anledning att tro att de lärare som deltagit i denna studie skiljer sig från lärare i allmänhet. För den som vill generalisera resultaten av en liknande studie krävs att ett större och mer representativt urval av den totala lärarpopulationen ingår i en sådan studie.

Referenser

Böcker

Broman, A. *Att göra en demokrat? Demokratisk socialisation i den svenska gymnasieskolan*, (2009) Karlstad University Studies

Bull, T, *Mötes- och demonstrationsfriheten En statsrättslig studie av mötes- och demonstrationsfrihetens innehåll och gränser i Sverige, Tyskland och USA*, (1997) Thomas Bull och Iustus förlag AB Uppsala.

Dahl, Robert A. *On democracy* (1998) Yale University Press

Esaiasson, P, Gilljam M, Oscarsson, H, & Wängnerud, L, (2007) *Metodpraktikan : Konsten att studera samhälle, individ och marknad*, Norstedts Juridik, Vällingby Tredje upplagan

Kierulf, A, Rönning, H, (2009) *Freedom of Speech Abridged? Cultural, Legal and Philosophical Challenges*, Nordicom Livrèna AB Göteborg

Hadenius, A, (2001) *Demokrati, en jämförande analys*, Wallin & Dalholm boktryckeri AB Lund

Linde, Jonas (2008) *Nya demokratier I Jämförande politik*, Första upplagan Red, Jessica Lindvert & Isabell Schierenbeck, 115-154. Malmö Liber AB

Lipsky, M, (1980) *Street-level Bureaucracy; Dilemmas of the Individual in Public Services*, New York: Russell Sage Foundation

Artiklar

Gimpel, J. Lay, J. & Schuknecht, E. (2003) *Cultivating Democracy. Civic Environments and Political Socialisation in America*, Washington D.C: Brookings Institution Press

Kim, S-H, Han, M, Shanahan, J & Berdayes, V, (2004) *Talking on Sunshine in North Korea, A Test of the Spiral of Silence as a Theory of Powerful Mass Media*, International Journal of Public Opinion Research Vol. 16 No 1 pp39-62

Niemi RG, Junn J. (1998) *Civic Education: What Makes Students Learn*, New Haven, CT: Yale Univ. Press. 204 pp.

Friberg, H (2009) *The perceived strength of the anti-racist norm*, Göteborgs Universitet.

Van Hiel, Al, Duriez, B & Kossowska, M, (1996) *The Presence of Left Wing Authoritarianism in Western Europe and Its Relationship with Conservative Ideology*, Political Psychology. Vol 27 pp. 769-793.

Kazimierz M. S, Goldie, S, (1998) *Can Support for Democracy and the Market Be Learned in School? A Natural Experiment in Post-Communist Poland*, Political Psychology, Vol. 19, No. 4 (Dec., 1998), pp. 749-779

Neil, J, Hamilton, M (2009) *Protecting Peaceful Protest: The OSCD/ODIHR and Freedom of Peaceful Assembly*, Journal of Human Rights Practice 1(2): pp 208-235

Källor på internet

Dagens Nyheter

<http://www.dn.se/debatt/ungdomar-har-obefintlig-kunskap-om-kommunism-1.790985>

Hämtad 2010-04-19

<http://www.dn.se/debatt/regeringen-gor-historia-till-ideologiskt-slagfalt-1.755817>

Hämtad 2010-04-19

<http://www.dn.se/debatt/presstod-ska-inte-anvandas-for-att-finansiera-rasismen-1.1082223>

Hämtad 2010-05-05

Expo

<http://expo.se/>

Hämtad 2010-04-20

Göteborgs-Posten

<http://www.gp.se/nyheter/ledare/1.273941-oacceptabelt-politiskt-vald>

Hämtad 2010-04-19

Journalisten.se

<http://www.journalisten.se/debatt/23101/nationell-idag-boer-inte-fa-stoed>

Hämtad 2010-05-05

Journalistkårens partisympatier Göteborgs universitet 2006

http://www.jmg.gu.se/digitalAssets/1284/1284227_nr38.pdf

Hämtad 2010-05-19

Newsmill.se

<http://www.newsmill.se/artikel/2009/07/21/vax-upp-och-sluta-romantisera-extremvanstern-jan-guillou>

Hämtad 2010-05-05

Svenska Dagbladet

http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/forskaruppropet-i-dn-saknar-konsekvens_1098335.svd

Hämtad 2010-04-19

Skolverket

Lpf 94

<http://www.skolverket.se/sb/d/468#paragraphAnchor2>

Hämtad 2010-05-12

SÄPO

Hot mot förtroendevalda

<http://www.sakerhetspolisen.se/download/18.59a6ce1f116807f34088000494/Hotmotfortroendevaldawebb2.pdf>

Hämtad 2010-04-19

Våldsam politisk extremism

<http://www.sakerhetspolisen.se/download/18.5bf42a901201f330faf80002541/valdsampolitiskextremism.pdf>

Hämtad 2010-05-20

Bilagor

Bilaga 1

Vänsterextremt stimuli

Politisk extremism.

Mitt namn är Johan Hellgren och jag är lärarstudent på Göteborgs universitet. Jag skriver just nu min C-uppsats i samhällskunskap. I uppsatsen undersöker jag politisk extremism och hur lärare som yrkesgrupp ser på denna företeelse. I texten nedan finns ett antal allmänna frågor. Läs igenom frågorna och besvara dem sedan genom att kryssa för det alternativ som passar dig. Alla som svarar på enkäten kommer att anonymiseras.

 textalk.se

 = Frågan är obligatorisk

 1. Hur länge har du arbetat som lärare?

0-6 år 7-12 år 13-18 år 19-24 år 25+

 2. Var skulle du placera dig på den politiska vänster- högerskalan?

Klart till vänster Något till vänster Varken höger eller vänster
 Något till höger Klart till höger

 3. Har du varit eller är du politiskt aktiv, exempelvis medlem i ett parti eller annan organisation med tydlig politisk profil?

Ja Nej

 4. Skollagen och Lpf 94, läroplanen för de frivilliga skolformerna, betonar vikten av att grundläggande demokratiska värderingar beaktas i utformningen av skolans undervisning. Detta är en viktig utgångspunkt i min undervisning om demokrati.

1 Instämmer inte alls 2 3
 4 5 6
 7 Instämmer helt

Nedan följer ett exempel på en tidningsartikel. Läs igenom artikeln noggrant och svara sedan på frågorna som följer genom att kryssa i det svarsalternativ du tycker passar bäst.

Tumult vid demonstration

En tillståndsgiven demonstration som genomfördes av en högerextrem grupp angreps igår av en grupp maskerade vänsterextremister.

Det var vid 14 tiden igår som en grupp, hemmahörande på den yttersta högerkanten, genomförde en manifestation på torget i Stadby. Enligt källor på plats kunde det budskap som partiet framförde vid demonstrationen uppfattas som mycket provocerande men enligt polisens insatschef på plats fanns ingen grund för dem att ingripa mot demonstranterna.

–"Så vitt jag kan bedöma höll sig demonstranterna inom lagens ramar även om deras budskap kan ha uppfattats som provocerande av vissa grupper" säger Adam Adamsson insatschef i Stadby.

Efter ungefär 20 minuter dök ett större antal maskerade motdemonstranter upp vid torget. Dessa kastade flaskor och stenar mot medlemmar av demonstrationen och gick också till fysiskt angrepp mot flygbladsutdelare som tillhörde högerextremisterna. Enligt polisen blev situationen så hotfull att demonstrationen fick avbrytas och demonstrationens deltagare fick eskorteras från platsen då deras säkerhet inte längre kunde garanteras.

–"Jag kan bekräfta att det var medlemmar ur en vänsterextrem grupp som angrep demonstrationen och detta föranledde att demonstrationen fick avbrytas" säger Adam Adamsson. Han tillägger också att den vänsterextrema gruppen är känd av polisen för att tidigare ha gett sig på sina meningsmotståndare. Ett antal anmälningar om misshandel och olaga hot har under dagen lämnats in till polisen i Stadby.

–"Det rör sig uteslutande om deltagare i demonstrationen som anmält motdemonstranter" säger Adam Adamsson.

I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?

 5. Att fysiskt hindra spridning av extremistisk propaganda är ett uttryck för civilkurage.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 6. Att fysiskt försöka hindra extrema grupper sammankomster är acceptabelt.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 7. Att hindra extrema politiska grupper från att yttra sig är acceptabelt.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 8. Att våld riktas mot grupper som förespråkar våld är acceptabelt.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 9. Polisen bör inte skydda demonstrationer som organisera av politiska extremister.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 10. Politiska extremistgruppers demokratiska rättigheter, exempelvis yttrandefrihet eller mötesfrihet, bör kunna inskränkas.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

Bilaga 2

Högerextremt stimuli

Politisk extremism

Mitt namn är Johan Hellgren och jag är lärarstudent på Göteborgs universitet. Jag skriver just nu min C-uppsats i samhällskunskap. I uppsatsen undersöker jag politisk extremism och hur lärare som yrkesgrupp ser på denna företeelse. I texten nedan finns ett antal allmänna frågor. Läs igenom frågorna och besvara dem sedan genom att kryssa för det alternativ som passar dig. Alla som svarar på enkäten kommer att anonymiseras.

= Frågan är obligatorisk

1. Hur länge har du arbetat som lärare?

- 0-6 år 7-12 år 13-18 år 19-24 år 25+

2. Var skulle du placera dig på den politiska vänster- högerskalan?

- Klart till vänster Något till vänster Varken höger eller vänster
 Något till höger Klart till höger

3. Har du varit eller är du politiskt aktiv, exempelvis medlem i ett parti eller annan organisation med tydlig politisk profil?

- Ja Nej

4. Skollagen och Lpf 94, läroplanen för de frivilliga skolformerna, betonar vikten av att grundläggande demokratiska värderingar beaktas i utformningen av skolans undervisning. Detta är en viktig utgångspunkt i min undervisning om demokrati.

- 1 Instämmer inte alls 2 3
 4 5 6
 7 Instämmer helt

Nedan följer ett exempel på en tidningsartikel. Läs igenom artikeln noggrant och svara sedan på frågorna som följer genom att kryssa i det svarsalternativ du tycker passar bäst.

Tumult vid demonstration

En tillståndsgiven demonstration som genomfördes av en vänsterextrem grupp angreps igår av en grupp maskerade högerextremister.

Det var vid 14 tiden igår som en grupp, hemahörande på den yttersta vänsterkanten, genomförde en manifestation på torget i Stadby. Enligt källor på plats kunde det budskap som partiet framförde vid demonstrationen uppfattas som mycket provocerande men enligt polisens insatschef på plats fanns ingen grund för dem att ingripa mot demonstranterna.

–"Så vitt jag kan bedöma höll sig demonstranterna inom lagens ramar även om deras budskap kan ha uppfattats som provocerande av vissa grupper" säger Adam Adamsson insatschef i Stadby.

Efter ungefär 20 minuter dök ett större antal maskerade motdemonstranter upp vid torget. Dessa kastade flaskor och stenar mot medlemmar av demonstrationen och gick också till fysiskt angrepp mot flygbladsutdelare som tillhörde vänsterextremisterna. Enligt polisen blev situationen så hotfull att demonstrationen fick avbrytas och demonstrationens deltagare fick eskorteras från platsen då deras säkerhet inte längre kunde garanteras.

–"Jag kan bekräfta att det var medlemmar ur en högerextrem grupp som angrep demonstrationen och detta föranledde att demonstrationen fick avbrytas" säger Adam Adamsson. Han tillägger också att den högerextrema gruppen är känd av polisen för att tidigare ha gett sig på sina meningsmotståndare. Ett antal anmälningar om misshandel och olaga hot har under dagen lämnats in till polisen i Stadby.

–"Det rör sig uteslutande om deltagare i demonstrationen som anmält motdemonstranter" säger Adam Adamsson.

I vilken utsträckning instämmer du i följande påståenden?

 5. Att fysiskt hindra spridning av extremistisk propaganda är ett uttryck för civillikage.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 6. Att fysiskt försöka hindra extrema gruppers sammankomster är acceptabelt.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 7. Att fysiskt hindra extrema politiska grupper från att yttra sig är acceptabelt.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 8. Att våld riktas mot grupper som förespråkar våld är acceptabelt.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 9. Polisen bör inte skydda demonstrationer som hålls av politiska extremister.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		

 10. Politiska extremistgruppers demokratiska rättigheter, exempelvis yttrandefrihet eller mötesfrihet, bör kunna inskränkas.

☐ 1 Instämmer inte alls	☐ 2	☐ 3
☐ 4	☐ 5	☐ 6
☐ 7 Instämmer helt		